

Schultz Márton

M a g á n j o g i
a l a p i s m e r e t e k

fordítóképzésben résztvevő hallgatóknak
tekintettel a jogi dogmatika és a szakfordítás sajátosságaira

Készült
a Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kara
Civilisztikai Tudományok Intézetében.

Intézetvezető:
Görög Márta
egyetemi tanár

M a g á n j o g i a l a p i s m e r e t e k

-

fordítóképzésben résztvevő hallgatóknak

-

tekintettel a jogi dogmatika és a szakfordítás sajátosságaira

Összeállította:

dr. Schultz Márton

doktorandusz

Szeged

2018

ISBN 978-963-306-585-3

Nach ungarischem Recht führt er gemäß der "Urkunde" (so die Bezeichnung in der vorgelegten deutschen Übersetzung) des Innenministeriums der Ungarischen Republik vom 3. Dezember 1996 den Familiennamen Prinz-X-Y (mit Bindestrich nach "Prinz" [...])

Ungarn habe den Adel "nach den I. Weltkrieg" nämlich ebenso abgeschafft wie Österreich (Anm.: gemeint möglicherweise "nach dem II. Weltkrieg", denn Ungarn war in der Zwischenkriegszeit und auch noch bis nach dem II. Weltkrieg eine Monarchie; die belangte Behörde verweist in ihrer Gegenschrift auch darauf, dass der Adel in Ungarn am 14. Jänner 1947 mit dem Gesetz IV/1947 samt den Adelsbezeichnungen "beseitigt" worden sei).

VwGH 2008/06/0144

Tartalomjegyzék

Előszó.....	6
Irodalomjegyzék.....	7
1. § Általános rész.....	9
2. § Nemzetközi magánjog	13
3. § Személyek joga.....	14
4. § Jogi személyek és társasági jog.....	17
5. § Személyiségi jog.....	19
6. § Dologi jog.....	22
7. § Szellemi alkotások.....	26
8. § Kötelmek.....	27
9. § Jogellenes kárkozás	28
10. § Szerződések	29
11. § Egyes szerződések	35
12. § Öröklési jog	36
13. § Polgári eljárási jog	37
14. § Mellékletek.....	42
Köteles rész- Fraktur szöveg.....	42
Minta – ítélet szerkezeti felépítése.....	43
Ellenőrző kérdések	45
Szószerdet.....	46

Előszó

Jelen tansegédlet a fordítóképzésben résztvevő hallgatók jogi alapismeretek című kurzusához készült tansegédlet, amely annak polgári jogi vonatkozású előadásaihoz nyújt segítséget a tananyag elsajátításához. Mivel e tansegédlet elsősorban nem jogászok számára íródott, ezért az terminológiájában és a jogi fogalmak meghatározása tekintetében is egyszerűsítésre került, és nem fogja át a polgári jog egészét, hanem csak a legfontosabb instrumentumokra, jogintézményekre szűkül, illetve a polgári jog céljának és rendszerének vázlatos átadására. A megértést megkönnyítendő, néhány ellenőrző kérdéssel is elláttam a segédletet.

Mivel a tansegédlet célja, hogy a szakfordító képzésben résztvevő, alapvetően fordítási kompetenciákat elsajátító hallgatók szerezzenek jogi ismereteket, így további elemeket építettem be a tansegédletbe. Ilyen a mellékletek szempontjából egy olyan alapszószeretet, amelyben a legfontosabb jogi terminusokat adtam meg a magyar mellett német és angol nyelven. Fontos, hogy ezt a szószeretetet nem akartam szótárszerűen, mindenre kiterjedően meghatározni, s így körülbelül 150 szó körüli terminuslistát fűztem csak a tansegédlethez. A fordítási szemléletet kiemelő több megjegyzést is tettem arra vonatkozólag, hogy a magyar jogrendszertől eltérő más jogrendszerekben milyen terminusokat, illetve milyen jogintézményeket ismernek el. Ezt magyarázatokkal láttam el, amely a tanulást és a megértést talán még jobban megkönnyíti, s élvezetessé teszi azáltal, hogy közelebb viszi a jogot e hallgatói csoporthoz. A későbbi munkájuk során ugyanis, ha jogi szövegekkel kell majd dolgozniuk, mindenképpen szükséges annak a gondolatnak az átadása, hogy az egyes jogrendszerek jogintézményei sokszor nem egymásnak funkcionális ekvivalensei, amelyet a fordítás során is figyelembe kell venni – a jogi szakfordítás ugyanis többsíkú, bonyolult folyamat.

A tansegédletet elláttam továbbá egy irodalomjegyzékkel, amely a jogi szakfordítással kapcsolatos válogatott tanulmányokat, illetve a jogi terminológiát, az összehasonlító polgári jogot támogató tankönyvekből áll, s segíti a kiigazodást a fordítás során felmerülő nevezéktani problémák megoldásában.

A mellékletek között elhelyeztem továbbá egy bírósági ítélet kivonatát, hogy a hallgatók ezt is lássák, az esetleges későbbi fordítói munkájuk során ugyanis elsősorban közigazgatási határozatokkal, ítéletekkel, szerződésekkel fognak majd találkozni.

A szerző

Irodalomjegyzék

Ajánlott irodalomjegyzék a magánjoghoz:

Magyar jog

ALMÁSI, ANTON [ALMÁSI ANTAL]: *Ungarisches Privatrecht I-II*. Dunker und Humblot, Berlin-Leipzig, 1922-1924.

HERBERT KÜPPER: *Einführung in das ungarische Recht*. JuS Schrifentreihe Band 186, München-Wien, 2011.

SZLADITS KÁROLY: *A magyar magánjog vázlat* I-II. Grill, Budapest, 1933.

VÉKÁS LAJOS (szerk.): *A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal*. Complex, Budapest, 2013.

Angol, amerikai, német, osztrák jog terminológiája német és angol nyelven

HEIDINGER/HUBALEK (szerk.): *Angloamerikanische Rechtssprache Band 1-2-3 (Anglo-American Legal Language – Vol. No. 1-2-3)*. LexisNexis, 5., neu bearb. Und erw. Aufl., 2013.

Német jog

MEDICUS/PETERSEN: *Bürgerliches Recht*. Vahlen, 23. Auflage, 2011.

Osztrák jog

BYDLINSKI, PETER: *Grundzüge des Privatrechts*. Manz, 7. Auflage, 2007.

KOZIOL – WELSER: *Bürgerliches Recht I-II*. Manz, 13. Auflage, 2006.

Ajánlott irodalom összehasonlító magánjoghoz:

BÓKA JÁNOS (Thomas Gadner Graziano): *Összehasonlító szerződési jog*. Complex, Budapest, 2010. [340 K11]

HEIDINGER/HUBALEK (szerk.): *Angloamerikanische Rechtssprache Band 1-2-3 (Anglo-American Legal Language – Vol. No. 1-2-3)*. LexisNexis, 5., neu bearb. Und erw. Aufl., 2013. [34SE A62]

HEIDINGER/HUBALEK; BÁRDOS PÉTER/BÁRDOS RITA: *Angol-amerikai jogi nyelv*. HVG-ORAC, Budapest, 2004. [34SL A62]

HORVÁTH JUDIT – DR. SZEIDL ÁGNES: *Law of Contract, Property and Persons*. 2016. [802.7SZ H88]

BART ISTVÁN – KLAUDY KINGA: *EU fordítóiskola*. Corvina, Budapest, 2003. [802.7SZ B36]

SZLADITS, CHARLES: *Guide to foreign legal materials: French, German, Swiss*. Oceana Publications Inc., New York, 1959.

Jogi szaknyelvi fordításhoz ajánlott irodalom:

BOÓC ÁDÁM – DÖMÖTÖR LÁSZLÓ – SÁNDOR ISTVÁN – SZAPPANOS GÉZA: *A hiteles fordítás és a hites tolmácsolás alapvető kérdései*. HVG-ORAC, Budapest, 2006. [34SL H71]

SZEIDL ÁGNES: *Jogi szövegek fordítása – gyakorlati megközelítésben.* In: Jakab András – Menyhárd Attila (szerk.): *A Jog Tudománya.* HVG-ORAC, Budapest, 2015.

VARGA ZSÓFIA: *A jogi szakfordításról.* Fordítástudomány XIV. (2012) 1. szám 34-47. o.

BALOGH DORKA: *A műfajkutatás szerepe a jogi szakfordítás oktatásában.* Fordítástudomány XVII. (2015) 2. szám 38-55. o.

CÚTH CSABA: *Szlovák jogszabályok magyarra fordításának nehézségei a szlovák Polgári Törvénykönyv tükrében.* Fordítástudomány VIII. (2006) 1. szám 70-85. o.

1. § Általános rész

A **közjog** alapvetően az államhatalom rendjét határozza meg, az állami szervek egymás közötti viszonyára, az állam és a személy közötti viszonyra koncentrál. A közjogban a közérdek hangsúlyos, ennél fogva elsősorban előíró normákat tartalmaz. Közjogi normák közé tartozik ennek okán a bűncselekmények meghatározása, de akár a személy azonosítására szolgáló okmányok kiadásán át a rendőrségi feladatok ellátása is.

A **magánjog** célja teljesen más: a magánjog a személyek, az emberek, vállalatok egymás közötti viszonyait szabályozza. A magánjog alapvetően megengedő jellegű, a személyek autonómiáján múlik, s rájuk bízva, milyen vagyoni vagy kapcsolatokat kötnek egymással. A felek itt értelemszerűen mellérendeltek, szemben a közjoggal.

Fontos kiemelni, hogy egy megtörtént eseményt, egy élethelyzetet több jogág szempontjából is értékelni lehet. Így például, ha egy biciklit ellopnak a bolt elől, az ugyanúgy minősülhet büntetőjogi lopásnak, mint a magánjog szempontjából a tulajdon elvonásának. A hangsúly azon van, mi a következménye a bicikli elvételének: a büntetőjogban államnak fizetendő pénzbüntetés/ szabadságelvonás stb; a polgári jogban a dolog visszaszolgáltatása – a magánjogot a megsértett személy jogos érdekállapota, a büntetőjogot a közrend érdekli.

A **magánjogi viszonyok létrejötte** szempontjából megkülönböztetjük a felek közös akaratából létrejött szerződéses jogot (illetve ilyen a házasság is, bár ez nem szerződés), illetve a törvény erejénél fogva létrejött viszonyokat – ezek célja, hogy a felek pozíciójában valamely ok folytán beállt vagyoni hátrányt, érdeksérelmet orvosolja (pl.: károkozás, dolog ellopása), hogy ezáltal olyan helyzetbe hozza, mint a jogsértő magatartás előtt volt.

A **magánjogi viszonyok jellege** tekintetében megállapítható, hogy azok jelentős része vagyoni tartalmú (ház vétele, banki folyószámla-szerződés, internetes rendelések), míg másik részük a vagyoni elemet nélkülözi (az ember személyiségének, magánéletének kibontakozása, az emberek egymás közötti családi kapcsolatainak meghatározása). Vannak olyan viszonyok is, amelyekben a két elem vegyül: ilyenek a szellemi alkotótevékenység eredményei (szabadalmak, szerzői művek).

A magánjogi viszonyokat, jóllehet alapvetően a felek alakítják őket, meghatározott szabályok között tartja az állam (az ember nem köthet akárhány emberrel házasságot, tilos a drog árusítása, a kutyának nem lehet plazmatévé tulajdonosa). Ezeket a szabályokat általában törvényben (az Országgyűlés az országos választásokon megválasztott képviselők által, mindenkire kötelező jelleggel) hozzák. A

nagyobb ágazatokat a teljesség igényével szabályozó törvényeket **törvénykönyvnek**, másnéven kódexnek nevezzük. A magánjog kódexe a Polgári Törvénykönyv, amit Ptk.-nak rövidítünk. (Ugyanígy büntető törvénykönyv, munka törvénykönyv)

Az országok általában törekednek arra, hogy ezeket a szabályokat egységesen, egy helyen tartsák. Ilyen törvény Franciaországban a Code Civil, amelynek megszövegezésében Napoleon is részt vett. Németországban a Bürgerliches Gesetzbuch, 1900 (BGB), illetve Ausztriában az Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB, magyarul Optk.-nak is rövidítik az Osztrák Polgári Törvénykönyvből).

Hagyományosan a common law országok (Anglia, USA) nem rendelkeznek ilyen törvénykönyvekkel (kivétel pl.: Louisiana és Quebec). Ezekben az országokban a bíró alkotta jog, az elvi jelentőségű ítéleteknek, az ún. döntvényeknek van kiemelkedő szerepe a jog meghatározásában.

A magyar Polgári törvénykönyv a következő **könyvekből** áll:

1. Bevezető rendelkezések
2. Az ember mint jogalany
3. A jogi személyek
4. Családjog
5. Dologi jog
6. Kötelmi jog
7. Öröklési jog
8. Záró rendelkezések

Az egyes könyvek fejezetekre, címekre tagozódnak. A legfontosabb azonban a szakaszok (§) szerepe, ugyanis ezek hivatkozása történik a jogi munka során. A szakaszok bekezdéseket tartalmaznak, ezek a pontosabb meghatározás okán, praktikussági szempontból kerültek kialakításra, mert akár egy szakasz is nagyon hosszú lehet.

A jogi nyelvben a § jel elnevezése szakasz, eltérően a köznyelvtől, amely ezt paragrafusnak nevezi. A § jel egyébként két egybekapcsolódó S betűt szimbolizál, ami a latin 'sub scriptum' kifejezésből eredeztethető.

Példa egy szakasz kialakítására, tartalmára:

6:522. § [A kártérítési kötelezettség terjedelme]

- (1) A károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni.
- (2) A teljes kártérítés körében a károkozó köteles megtéríteni
 - a) a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést;

b) az elmaradt vagyoni előnyt;

c) a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.

(3) A kártérítést csökkenteni kell [...]

Hivatkozása: 2013. évi V. törvény¹ 6:522. § (2) bek. c)

Kimondása: "2013. évi 5. törvény 6. könyv 522. szakasz második bekezdés c pont(ja)"

A Polgári Törvénykönyv, a Ptk. csak a polgári jogi viszonyokat fedi le, más magánjogi szabályokat más törvények szabályozhatnak (illetve a Ptk. egyes szabályait jogszabályok konkretizálhatják), ilyenek például: a szabadalmi, szerzői jog, munkajog, védjegyjog, agrárjog.

A Ptk. alapvetően két típusú szabályt tartalmaz:

- **alanyi jogok**at, azaz olyan szabályokat, amelyek az személyek jogilag megengedett magatartásait biztosítják. Ezekre önmagukban lehet hivatkozni bíróság előtt (pl.: Ptk. 2:42. § (1) bek.; 6:519. §).
- Ezen alanyi jogok alkalmazását, értelmezését segítő szabályok (az alanyi jog valamely szavát értelmező, azt részletező, alkalmazási körét kitágító szabályok ún. **önállótlan norma**)

Az alanyi jogok tehát az ember cselekvési lehetőségeit írják körül, amit a jog véd.

- Ez a védelem megvalósulhat egyrészt *mindenkivel* szemben, **abszolút jogi** védelemként (a személy tulajdonjogát, személyiségét mindenki köteles tiszteletben tartani, azt senki nem zavarhatja meg).
- A védelem megvalósulhat úgy is, hogy az adott személynek egy másik, *meghatározott személlyel* szemben jogosult (pl.: szerződéses konstrukcióban csak a másik féltől lehet kérni a szerződés teljesítését) – ebben az esetben **relatív szerkezetű a jogviszony**.

A polgári jogi norma alapvetően két részből áll:

1. **Tényállás** (hipotézis), amely meghatározza azokat az elemeket, körülményeket, adatokat (tényálláselemeket), amelyek együttes megvalósulása esetén beáll a jogkövetkezmény.
2. A **jogkövetkezmény** lehet a felek által akart joghatás vagy joghátrány (szankció), pl.: kártérítés.
A jogot az különbözteti meg az erkölctől, a szokástól és más társadalmi normáktól, hogy egy szabály, egy norma (a polgári jogban ez lesz az alanyi jog) megsértése esetén jogilag kikényszeríthetővé válik. Az állami segítséget lehet kérni a jogsértővel szemben (bíróságot, polgármesteri hivatalt lehet kérni a jogsértés

¹ A törvényeket az 1848. évi áprilisi törvények óta írjuk római számmal, előtte arab számmal írták őket.

megállapítására, s végső soron végrehajtást lehet vezetni a jogsértő vagyónára.

A magánjog, a polgári jog alapvetően az egyéni autonómia tere, aminek az állam ugyan meghatározza a szabályait, de ezen túl nincs rá szükség a továbbiakban. Ezzel szemben a közjogban - a bűncselekmény elkövetőinek megbüntetésére, építési engedély kiadásához - mindenképpen szükség van az állam igénybevételeire.

A felek az általuk kötött szerződéseket önként teljesítik (pl.: boltban kenyér vásárlása).

Vannak olyan esetek, amikor az arra kötelezett nem akar teljesíteni vagy vitatja annak a jogosságát. Ebben az esetben az arra jogosult a bírósághoz intézett keresetében kérheti, hogy marasztalja el az alperest.

Ha a kötelezett a bírósági ítélet ellenére sem teljesít, úgy végrehajtás vezethető a vagyónára. Ingó vagyontárgyait a bírósági végrehajtó jogerős bírósági ítélet alapján lefoglalhatja.

2. § Nemzetközi magánjog

Vannak olyan esetek, életbeli tényállások, amelyek esetén felmerülhet a kérdés, hogy a magyar vagy más jog alkalmazandó egy adott jogvitában, illetve hogy egyáltalán magyar bíróság eljárhat-e az adott ügyben, azaz van-e joghatósága.

Az ún. nemzetközi magánjog határozza meg, hogy az egyes magánjog jogviszonyokban (házasság, szerződésszegés, autóbaleset, öröklés) melyik állam jogát kell alkalmazni. Erre akkor kerülhet sor, ha a jogviszony **lényeges külföldi elemet** tartalmaz. Az alkalmazandó jogot ún. kapcsolószabályok útján határozza meg, ilyen kapcsoló szabály lehet a személy lakóhelye, (szokásos) tartózkodási helye, személyes joga (állampolgársága).

A terület újrakodifikálása nemrég történt meg, a nemzetközi magánjog szabályait a 2017. évi XXVIII. tv. (Nmjtv.) tartalmazza.

Példa nemzetközi magánjogi utalószabályra:

Nmjtv. 34. § (1) A szülő és gyermek közötti jogviszonyra, valamint a gyámságra - a nagykorúvá válást és a névviselést kivéve - az eljáró bíróság államának joga alkalmazandó.

Az Európai Unión belül a határok lebontása, a szabad mozgás miatt az unió polgárai sok esetben tartózkodnak életvitelszerűen vagy átmenetileg más államban, ennek okán ezen más tagállamokban is jogviszonyt létesítenek, amelyek vonatkozásában (mivel lényeges külföldi elemet tartalmaznak) az Európai Unió ezeknek az alkalmazandó normáknak az egységesítésére törekszik. Az egyes területekkel kapcsolatban számtalan uniós rendelet született.

Pl.: AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 650/2012/EU RENDELETE (2012. július 4.) az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről

3. § Személyek joga

A személyek joga azt határozza meg, ki tekinthető a polgári jog tekintetében személynek (jogképesség), ezek közül tehet más jogi hatást kiváltó nyilatkozatot és ki nem (cselekvőképesség). A személyek joga ezen túl védelmet nyújt a személyt érő behatások, jogsértések ellen (személyiségvédelem).

I. A jogképesség

A jogképesség a személynek az a képessége, hogy polgári jogi jogviszonyok alanya lehet, jogai és kötelezettségei lehetnek. Jogképessége a természetes személynek (ember) és a jogi személy (egyesületek, gazdasági társaságok) lehet.

A római jog szerint nem rendelkezett jogképességgel a rabszolga, hanem – akármennyire furcsán hangzik is – dolognak volt tekintendő.

Egy kutya azért nem örökölhet, illetve egy képzeletbeli figurával azért nem lehet házasságot kötni, mert nincsen jogképességük. Csak az emberek és a jog által elismer személyegyesülések (jogi személyek) bírnak jogképességgel!

1. Természetes személy jogképessége

Az embert a jogi terminológia sokszor természetes személynek nevezi. Erre azért van szükség, mert a jogi bizonyos személyegyesüléseket, gazdasági társaságokat is jogképességgel lát el, azért hogy jogaik lehessenek. E másodlagos jogalanyok a jogi személyek, akiket ezen oknál fogva jogi személyeknek nevez a jogtudomány. A jogi személyek jogképessége nem terjed ki azon jogokra és kötelezettségekre, amelyek természeténél fogva csak az embert illetik. Ilyen lehet pl.: a házasságkötés.

Az ember jogképessége a fogantatással kezdődik, ha élve születik.

A fogamzás időpontja a születéstől visszafelé számított 300. nap. Ezzel a jog egy valótlán tényt fogad el valónak azért, hogy azt ne kelljen bizonyítani, az ellenkező bizonyítására, ha valakinek ahhoz jogos érdeke fűződik azonban van lehetőség (megdönthető vélelem).

Az ember jogképessége főszabály szerint a halálával szűnik meg. A halál időpontját a jog az agyhalálhoz köti, amelynek pontos megállapítása – ha vitás – orvosszakértői kérdés.

Lehetőség van továbbá arra is, hogy valakit **holtnak nyilvánítsanak**. Ennek a megállapítására bíróság jogosult, ha

- az ember eltűnt, és

- legalább 5 éven keresztül nem adott magáról életjelet.

Halál tényének bírói megállapítása abban különbözik a holtak nyilvánítástól, hogy itt tudjuk, hogy az adott személy meghalt.

pl. ha egy repülőgép-szerencsétlenségénél teljesen biztos, hogy az illető a gépen volt, és hogy senki nem élte túl a balesetet, de nem lehet halotti bizonyítványt, ill. halotti anyakönyvi kivonatot kiállítani, mert a holttestek a felismerhetetlenségig összeestek.

2. A jogi személy jogképessége

A jogi személyek jogképessége nem teljes, nem terjed ki azokra a jogokra és kötelezettségekre, amelyek jellegüknél fogva csak az emberhez fűződhetnek.

A jogi személy a keletkezésétől a megszűnéséig jogképes.

A jogi személy keletkezésének időpontja a jogi személy nyilvántartásba vétele, megszűnése a nyilvántartásból való törléssel következik be.

II. Cselekvőképesség

A **cselekvőképesség** lényege az, hogy az, aki cselekvőképés jogosult jognyilatkozatot tenni, szerződést kötni. Cselekvőképességgel csak az ember rendelkezhet, a jogi személy helyett mindig ember tesz jognyilatkozatot, ha arra jogosult (képviselő).

A leggyakoribb jognyilatkozat szerződéskötésre irányul, s ezt angol megfelelője is mutatja: "capacity to contract".

A német jog a magyar joghoz hasonlóan Handlungsfähigkeitnek nevezi ezt.

Cselekvőképességgel azok az emberek rendelkeznek, akinek nincs törvény által kizárva vagy korlátozva a cselekvőképessége. Így cselekvőképés az, aki

- nagykorú (betöltötte a 18. életévét),
- nem áll gondnokság alatt.

Korlátozottan cselekvőképés személyek:

- 14-18. életév közötti kiskorú (életkor alapján)

- bíróság által gondnokság alá helyezett nagykorúak, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége nagymértékben csökkent

Az ő jognyilatkozataik érvényességéhez törvényes képviselőjének, illetve gondnokának a hozzájárulása szükséges.

Bizonyos esetekben önállóan is tehetnek jognyilatkozatot. (Ilyen lesz a munkájával szerzett jövedelmével való rendelkezés, az ajándékozás a szokásos mértékben)

Vannak olyan jognyilatkozatok, amelyeket gyámhatósági hozzájárulással tehet, s van olyan is, amit egyáltalán nem tehet.

Cselekvőképtelenek azok, akik

- a 14. életévüket nem töltötték be.
- nagykorúak, akiket gondnokság alá helyeztek, mert az ügyei viteléhez szükséges belátási képességük - mentális zavaruk következtében - tartósan, teljes körűen hiányzik

A cselekvőképtelenek nevében főszabály szerint a törvényes képviselő, gondnok jár el a jognyilatkozattételben.

4. § Jogi személyek és társasági jog

Egy személyegyesülés akkor tekinthető **jogi személynek**, ha:

- van elismert célja,
- van szervezete, képviselete,
- van vagyona
- helytállási kötelezettsége van tartozásaiért
- nyilvántartásba van véve.

A jogi személyiség lényege, hogy ezek a szervezetek jogok és kötelezettségek hordozói lehetnek (azaz egy alapítványnak lehet saját irodája, egy kft szerződést köthet egy magánszeméllyel vagy egy másik társasággal).

A gazdasági társaságokon túl jogi személynek minősülnek az **egyesületek, alapítványok** is, amelyek létrejötte nem haszonszerzési célzatú, hanem valamilyen nonprofit, társadalmi tevékenység.

A társasági jog szabályozza a Magyarországon székhellyel rendelkező gazdasági társaságok

- alapítását, megszűnését, a létesítő okiratuk módosulását,
- az alapítóknak, a tagoknak a jogait, kötelezettségét felelősségét (a tartozásokért),
- a szervezeti felépítésüket (ki hoz döntést a társaságot érintő ügyekről, ki képviseli szerződéskötéskor), a szervek működését.

Gazdasági társaság fajtái:

- közkereseti társaság (kkt)
- betéti társaság (bt)
- korlátolt felelősségű társaság (kft)
- zártkörűen működő részvénytársaság (zrt)

Fontos, hogy a gazdasági társaság nevében a társasági forma (kft, rt) a célnyelvben is ugyan az marad. A cégforma lefordítása hamis látszatot kelt, kelthet a cég székhelyével vagy a rá vonatkozó jogi, felelősségi szabályok vonatkozásában.

Az angolszász világban számtalan cégforma van, amelyet nehezen lehet megfeleltetni magyar jogi változattal. A német jog közelebb áll a magyarhoz, azonban ott is sok társasági forma van, amelyet a magyar jog nem ismer el

(csendes társaság, GmbH & Co. KG stb.).

A gazdasági társaságok a **cégnyilvántartásba** való bejegyzéssel jönnek létre, amely az ingatlan-nyilvántartáshoz hasonlóan nyilvános és közhiteles.

Egy személy **egyéni vállalkozó** vagy egyéni cég formájában is végezhet vállalkozói tevékenységet.

5. § Személyiségi jog

Minden személyt megillet a személyiségi jog. A **személyiségi jog** azt jelenti, hogy minden ember megvalósíthatja önmagát, szabadon cselekedhet – személyiségét szabadon kibontakoztathatja. Ennek értelemszerű korlátja, a törvény tilalma, vagy mások jogainak megsértése. A személyiség általános védelemben részesül, ugyanakkor a törvény nevesít személyiségi jogokat, amelyek esetén a sérelmet szenvedett személyek általában jogvédelmet kérnek, ezek:

- az élet, a testi épség és az egészség;
- a személyes szabadság, a magánélet, a magánlakás;
- a hátrányos megkülönböztetés (diszkrimináció);
- a becsület és a jóhírnév;
- a magántitokhoz és a személyes adatok védelméhez való jog;
- a névviseléshez való jog;
- a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog;
- kegyeleti jog.

Az általános védelem azt jelenti, hogy ezen túl is, ha sérelem éri valaki személyiségét, jogvédelmet igényelhet pl.: teljes családban éléshez fűződő jog megsértése esetén elhunyt családtag után.

A személyiség sérelme sem eredményezi a kívánt jogkövetkezmény bíróság általi alkalmazását. Ennek az oka, hogy a cselekmény mégsem lesz jogellenes. Ennek több oka lehet:

- a jogosult hozzájárult (korábban) a személyiségébe való beavatkozáshoz (pl.: szelfi készítése telefonnal és mindenki a kamerába néz → hozzájárultak a kép elkészüléséhez)
- más személy jogos érdeke (valaki valótlan tényt állít egy politikusról, aki közszereplő lévén ezt tűrni köteles; regényben ír valakiről, aki felismerhető, az író azonban megilleti a művészeti szabadság)
- **közérdek** (bűncselekményről való tudósítás esetén a társadalom érdeke, hogy információhoz jusson a bűncselekményekkel kapcsolatban)
- jogszabály engedélyt ad a jogsértésre (pl.: végtag eltávolítása általában jogellenes, azonban ha ezt orvos teszi, megengedett)

A személyiségi jogok tekintetében ha több személy érdeke áll egymással szemben (pl.: a véleménynyilvánítás más személy jó hírnevével), akkor a bíró az ügy eldöntése során ezen érdekek között

mérlegel.

A nevesített személyiségi jogok:

Élet, testi épség, és az egészség sérelme számtalan úton megvalósulhat, ilyenek lehetnek az orvosi műhibák, a félrekezelés, valamely (érzék)szerv elvesztése, funkciójának csökkenése.

Mindenkinek tartózkodnia kell minden olyan magatartástól, amely bizonyos tulajdonságaik alapján egyes személyek vagy személyek csoportjaival szemben **hátrányos megkülönböztetést** eredményez.

Egy személyre vonatkozó értékítélet, a bírálát önmagában nem sérti a **becsületet**, mert a másik személynek joga van a véleményét kinyilvánítania. A jogsértéssé ez akkor válik, ha indokolatlanul sértő, túlzó, lekicsinylő és megalázó a véleménnyilvánítás.

A **közéleti szereplők** többet kötelesek tűrni, így esetükben a becsület sérelme nem állapítható meg olyan esetekben, amikor egy magánszemély becsülete már sérül. Ennek az oka e személyek közszereplői minősége, az, hogy a szűkebb-tágabb környezet alakításában részt vesznek.

Jóhírnév sérelme akkor valósul meg, ha valaki más személyre vonatkozó, őt sértő, valótlan tényt állít, híresztel vagy valós tényt hamis színben tüntet fel. A jóhírnév tehát alapvetően a tényállításra koncentrál.

Titoknak minősülnek azok a tények, adatok, következtetések, amelyek elleplezéséhez valamilyen érdek fűződik. A titok megsértését jelenti különösen a titok jogosulatlan megszerzése és felhasználása, nyilvánosságra hozatala vagy illetéktelen személlyel való közlése.

„2013. augusztus 16. napján megjelent "A" című napilapjában szereplő alábbi kijelentésekkel megsértette a felperes magántitokhoz való jogát:

„Ha a műsorvezető megmenti gyermekeinek örökségként az ingatlant, milliókat kell fizetnie.”

„Az ingatlant jelentős hitel terbeli.”

„Ötmillió forint hiteltartozás van a lakáson.”

Személyes adatnak minősül bármely információ, amely egy azonosított vagy azonosítható egyénre vonatkozik (*név, lakcím, születési dátum, anyja neve stb*).

A **névviselés** lényege abban rejlik, hogy a névben testesül meg a személyiség. Az ember a nevével lesz jogok alanya, kötelezettségek hordozója. A névviselés célja, hogy az embereket individualizálja, kiemelve a névtelenségből, és egyben meg is különböztesse őket egymástól.

Az ember nevét születés, házasságkötés, örökbefogadás során szerezheti elsősorban, de lehetőség van arra is, hogy más nevet vegyen fel (névváltoztatás), vagy nevén kisebb módosításokat eszközöljön (névmódosítás).

*A hivatalos név módosítására közigazgatási eljárás keretében van lehetőség. A megváltozott név bekerül az **anyakönyvbe**, illetve a személyadat- és lakcímnnyilvántartásba, amely a személyek igazolványainak elkészítése során az adatok lekérésére szolgál. Ilyen igazolvány lehet a személyi igazolvány, a lakcímkártya, az útlevél, a jogosítvány.*

Az embert illeti a jog, hogy közszereplői tevékenysége során vagy szerzőként (irodalmi, tudományos, művészeti területen) **felvett néven** tevékenykedjen.

A jogi személyek a nevüket a bírósági nyilvántartásbavétellel szerzik, ezen belül a gazdasági társaságok cégbejegyzéssel. A jogi személyek nevének különbözniük kell egymástól.

A névviselési jog megsértését **névbitorlásnak** nevezzük. A névbitorlás akkor valósul meg, ha valaki jogosulatlanul használja más nevét vagy más nevével összetéveszthető nevet használ, s ezáltal sérti más jogos érdekét.

A bitorlás mint jogsértés régies elnevezése a jog más területein is alkalmazásra kerül. Ehhez hasonlatosan, ha más védjegyét jogosulatlanul használja, az védjegybitorlást követ el. Az a versenytárs, aki árút olyan külsővel, megjelöléssel, alakkal lát el, vagy olyan megjelölést használ, amiről a versenytársat, annak árúját ismerik fel, jellegbitorlást követ el.

A **képmás** védelmének lényege, hogy csak a jogosult engedélyével készíthető róla fényképfelvétel, s az csak az ő engedélyével használható fel.

Nincs szükség az érintett hozzájárulására azonban

- tömegfelvétel,
- nyilvános közéleti szereplés esetén.
- büntetőeljárás alá vont személy esetében, illetve

- eltűnt személy esetén.

A kegyelet

A személyiség a halál után annyiban részesül védelemben, amennyiben a kegyelet megkívánja. A kegyelet joga nem más, mint a meghalt személy emlékének méltó őrzése.

A kegyeleti jog részben magyar sajátosság. A német jog poszt mortem személyiségi jogról beszél (postmortales Persönlichkeitsrecht), a svájci jog a halál utáni személyiségvédelmet nem ismeri.

A kegyeleti jog és a post mortem személyiségi jog nem egymás funkcionális ekvivalensei! A kegyeleti jog a hozzátartozót megillető jog, az ő elhunytához való megemlékezéséért értelmezendő. A posztmortem személyiségi jog a személyiség halál utáni továbbhatása.

Jogkövetkezmények

Jogsértés megállapítása

Abbahagyás – A múltban elkezdett, folyamatos jogsértő magatartás megszüntetésére irányul.

Eltiltás – abban az esetben, ha jövőbeli, újabb jogsértéstől tartani kell

Elégtétel adása -

Sajtó-helyreigazítás – sajtótermékben elkövetett jogsértések esetén

Helyreigazítás: A www.index.hu hírportálon, 2014. november 3-án megjelent „Az államtitkári család rendben van az állami művészeti pénzekkel” című írásunkban valótlanul állítottuk, hogy Kligl Sándor szobrászművész dr. Lengyel Györgyi férje. A valóságban Kligl Sándor szobrászművész és dr. Lengyel Györgyi érzelmi kapcsolatban állnak.”²

Kártérítés – A kár megtérítése mindig a károsult vagyonában bekövetkezett hátrányok kompenzálását célozza.

Sérelemdíj – A személyiségi jog megsértése okán fizetett pénzösszeg, amely az elszenvedett sérelem mint nem vagyoni hátrány pénzbeli kompenzálására szolgál.

6. § Dologi jog

A magánjog egyik legfontosabb alapfogalma a dolog, amely az áruviszonyok szempontjából fontos szerephez jut. **Dolog** minden birtokbavehető testi tárgy. A dolog fogalmát a jogszabály kiterjeszti a

² Forrás: <https://index.hu/belfold/2018/02/03/helyreigazitas/>

pénzre és értékpapírokra (pl.: részvény), aminek okán azok a dolgok módjára részt tudnak venni a kereskedelmi forgalomban. Ugyan így kiterjeszti a Ptk. a dologra alkalmazandó szabályokat az emberi uralom alá vonható erőforrásokra. A **dologi jog** feladata, hogy meghatározza, körülhatárolja, milyen jogok állhatnak fenn a dolgon, ki szerezhet tulajdont, s ezáltal a társadalom vagyoni rendszerét, illetve a vagyoni javak elosztását is meghatározza.

A dologi jog absztrakt fogalom, a kontinentális jog fogalma (Sachenrecht), angolul sokszor "rights in rem" elnevezéssel jelenik meg.

A dolgokat többféleképpen csoportosíthatjuk, a leglényegesebb csoportosítás az ingó és az ingatlan dolog. **Ingatlan** a föld és minden, ami vele tartósan egyesítve van (mint pl. a ház). **Ingó** dolognak tekint a Ptk. minden olyan dolgot, ami nem ingatlan. Az ingó dolog lényege, hogy állagsérelem nélkül mozgatható.

Fontos kiemelni, hogy a magánjog szempontjából nem a ház lesz az ingatlan, hanem maga a földterület. Az ingatlan értékét a ház ugyanakkor jelentősen növeli.

A német jogban ingó fogalma hasonló: bewegliche Sache, fontos azonban, hogy a svájci jog a Fabris(eigentum) szót használja az ingó dolgokra.

[Hamis barátok!] Az angol "personal property" kifejezés nem személyes tulajdont jelent, hanem ingó dolgot! A személyes tulajdon a szocialista polgári jog kategóriája, amely az általános állami tulajdon alól a személy tulajdonába utalja a mindennapi használati tárgyait, lakását.

A **vagyon** egy személyt megillető jogosultságok és kötelezettségek összessége. A vagyonba így beletartozik minden dolog, amely felett a személy tulajdonjoggal bír, beletartozik minden tartozása, s például ha az ingatlana jelzálogjoggal terhelt, vagy haszonélvezettel terhelt, úgy e más személyek jogai az ő vagyonát csökkentik.

Alkotórész az, ami a dologgal oly módon van tartósan egyesítve, hogy elválasztásukal a dolog vagy elálasztott része elpusztulna, illetve hasznosíthatósága számottevően csökkenne.

A **tartozék** ezzel szemben olyan mellékdolog, amely a fődolog rendeltetésszerű használatához szükséges vagy elősegíti azt.

Egy dolog feletti *tényleges* hatalom a **birtok**. A birtok szempontjából az a döntő, kinek van lehetősége

ráhatni fizikálisan a dologra, ki tud azzal rendelkezni. Ez a tulajdonostól különböző személy is lehet.

A **tulajdon** (vagy tulajdonjog) egy dolog feletti legteljesebb *jogi* hatalom. A tulajdonjog jogosultja a dolog birtoklására jogosult, jogosult a hasznait szedni, hasznosítani, és a dolog felett rendelkezni. A dolog feletti rendelkezés a dolog tulajdonjogával felhagyását, a dolog megsemmisítését, megterhelését (zálogjog), elidegenítését (pl.: eladás) jelenti. A tulajdonjog azért a dolog feletti legteljesebb hatalmat jelenti, mert más jogok esetén a dolog feletti jogosítványok csökevényes módon érvényesülnek (pl.: a hasznélvező nem adhatja el a dolgot)

A tulajdon és a birtok köznyelviileg hasonló, azonos jelentéssel bírnak. Jogilag a különbségtétel nagyon lényeges! Míg egy lakás bérlője a lakást birtokolja, addig a tulajdonosa egy másik személy lesz. A tolvaj is birtokosnak minősül, hiszen ő az aki a dolog felett ténylegesen hatalmat gyakorol, jöllehet nem ő a tulajdonosa.

A tulajdonjog megszerzésére több **jogcím** van. A leggyakoribb jogcím az átruházás, amely főszabály szerint birtokbaadással történik, s alapja egy szerződés. (Hasonlóan tulajdonjogot lehet szerzeni elhagyott dolgokon, találással, örökléssel stb.)

Az állam kivételes esetben közérdekből **kisajátíthatja** az ingatlant (pl.: autópályaépítés miatt), ekkor az ingatlan tulajdonosát kártalanítás illeti meg.

Az ingatlanok nyilvántartására az **ingatlan-nyilvántartás** vagy telekkönyv szolgál. Az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre kerül minden, az ingatlannal kapcsolatos tény és jog. Ilyen a tulajdonosi viszonyok, hasznélvezet, zálogjog, vagy ha valakinek valamilyen használati joga van az ingatlanon (átjárás, úthasználat, vezetékjog stb.). Az ingatlannyilvántartásba feljegyezhetnek valamely jogot (**széljegyzésbe vétel**).

Az ingatlan-nyilvántartás közhiteles, ami azt jelenti, hogy az abban foglalt adatokat mindenki köteles valónak elfogadni, illetve nyilvános, azaz abban nyilvántartott **tulajdoni lapok**ba bárki betekinthez, abból **kivonat**ot kérhet.

Az is lehet, hogy a tulajdonjog több személyt illet meg *eszmei hányadrészek* szerint, ekkor **közös tulajdon**ról beszélünk.

A közös tulajdon speciális formája a **társasháztulajdon**. A társasház egy olyan ingatlan, amely több

lakás céljára szolgáló helyiséget is tartalmaz

A **kézizálog** lényege, hogy a dolog birtokát a zálogjogosultra átruházzák, s abban az esetben, ha a kötelezett a felek közti szerződést nem teljesíti, úgy a jogosult a zálogtárgyat eladhatja, s kielégítést kereshet belőle.

A **jelzálogjog** esetén a dolog birtokát nem ruházzák át, az a zálogkötelezettnél marad, így az gazdaságilag jobban megéri neki, a kötelezettség nemteljesítése esetén azonban ugyanúgy kielégítést kereshet a jogosult a zálogtárgy értékesítéséből befolyt pénzüsszezből. A zálogtárgy nem kerül a tulajdonába!

A **zálogjogosult** az, aki kielégítheti magát a zálogtárgyból, a **zálogkötelezett** pedig az, akinek a dolgán zálogjog áll fenn.

A zálogjog harmadik fajtája a **fidúcia**, amelynek lényege, hogy a szerződésben a felek úgy biztosítják a teljesítést, hogy egy dolog tulajdonjogát a kötelezett a másik félre ruházza át. Hatályos jogunk tiltja a fidúciát, biztosítéki jelleggel dolog tulajdonjoga nem ruházható át. (pl.: ház átruházása annak, akitől a hitelt felvettem biztosítékként azzal a feltétellel, hogy a házat visszavásárolhatom, ha a felvett hitelt visszafizettem.)

A tulajdonjog és a birtok védelmének több eszköze van:

- jogos önhatalom (más védelmi eszköz igénybevétele sokáig tart; pl.: látom, hogy egy tolvaj el akarja lopni a biciklimet)
- tulajdoni per, birtokper (jogalap nélküli birtokos adja ki neki a dolgot)
- végrehajtási igényper (*Dritt widerspruchsklage*)
- ingatlan-nyilvántartás kiigazítására szolgáló igény

7. § Szellemi alkotások

A szellemi alkotások terminus a szellemi alkotótevékenység által létrejött, védett, eszmei, testetlen jogtárgyakat védi. Szellemi alkotásnak két alcsoportra osztható:

- a szerzői jog
- iparjogvédelem (a szabadalom, a használati minta, a védjegy, a földrajzi árujelző, a know-how)

A szellemi alkotások védelme a XIX. század végén kezdett el kifejlődni. Az e jogtárgyakra használt jogterület elnevezése hosszú viták tárgya volt a 2013.-as Ptk. kodifikációja során is. A személyes, alkotótevékenységet a szellemi alkotás; a vagyoni, értékesíthető, hasznosítható jelleget a szellemi tulajdon fejezi ki, amely különösen az angol jog sajátja. A magyar hivatal elnevezése is ezt követi: Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala. A német jog az immateriális (azaz testetlen, eszmei) javak elnevezést használja: Immaterialgüterrecht.

A **szerzői jog** a szerzői művet védi. Szerzői mű minden az irodalom, a tudomány vagy a művészet területére eső, egyéni, eredeti jellegű alkotás.

Szerzői jogi védelemben részesül pl.: szoftver, színmű, zenemű, fénykép, irodalmi mű

A **védjegyjog** célja, hogy egy (grafikailag ábrázolható) megjelölésen a jogosultnak kizárólagos használati jogot biztosítson meghatározott áruk és szolgáltatások tekintetében.

Ilyen védjegy a CocaCola vagy az Apple almája.

A védjegy lényege a megkülönböztetőképessége. Ha más hasonló védjegyet használ árúk, szolgáltatások megjelölésére, a két védjegy összetéveszthető lesz, lehet.

A **szabadalom** a találmányt védi. Találmány az, ami nem tartozik a technika adott állásához és iparilag alkalmazható.

A szabadalom és a védjegy a hatósághoz **bejelentésre** (védjegybejelentés, szabadalmi bejelentés) kerül, és ha nincsen kizárva az oltalomból, nyilvántartásbavételre kerül.

Az iparjogosítványok lényege a **kizárólagos jogosultság** (a tulajdonjoghoz hasonlóan) csak a jogosult használhatja ezeket és mindenki mást köteles eltüntetni a használatától.

A szabadalmak, védjegyek, formatervezési mintaoltalmak és más iparjogvédelmi jogok nyilvántartását a

Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala végzi Magyarországon, ami egy közgazgatási szerv. A szabadalmi leírásokat, a védjegyek grafikus ábrázolását és számát az ún. Szabadalmi Közlöny és Védjegyértéktárban jelentetik meg. A német jog a védjegyek esetén a régies Zeichenrolle kifejezést használja.

8. § Kötelmek

A **kötelem** kötelezettség a szolgáltatás teljesítésére, és jogosultság a szolgáltatás teljesítésének követelésére; ha a kötelezett önként nem teljesít, a jogosult állami segítséggel kikényszerítheti a szolgáltatást.

A kötelem absztrakt jogi fogalom, amely a személyek közötti önként vállalt (szerződés) vagy törvény által létrejövő (elsősorban károkozás) kötelezettségek gyűjtőneve. A kötelem nem más mint jogi kötelezettség.

A német jog a kötelemre a Schuldverhältnis kitélt használja, az angol jog nem ismeri e fogalmat, ott általában ez obligationként jelentkezik. A kötelmi jog a személyek közti jogi kötelezettségek és szolgáltatások összefoglalója.

A kötelem legtipikusabban a következő jogviszonyokból keletkezik (ún. **kötelemfakasztó tényállások**):

1. szerződés
2. jogellenes károkozás
3. megbízás nélküli ügyvitel (*negotium gestio*)
4. szerződéskötési tárgyalások (*culpa in contrahendo*)
5. a már korábban említett személyiségi jog megsértéséből és a dologi jogok megsértéséből.

9. § Jogellenes kárkozás

A károkozás általános tilalma:

Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni, kivéve ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Ez a **kártérítési felelősség**.

A jogellenes károkozás más elnevezéssel deliktuális felelősség, illetve kártérítési jog, vagy hosszabban: szerződésen kívül okozott károkért való felelősség.

A német jog a Schadensersatzrecht, a Deliktsrecht elnevezéseket használja.

Fontos kiemelni, hogy a felelősség a kár megtérítésére nem az elkövető szándékosságától, gondatlanságától (ez az ún. vétkes felelősség) függ, hanem attól, hogy a károkozó magatartás bekövetkezésekor az általában elvárt, az általában szokásos magatartást tanúsította-e (ún. felróhatóságon alapuló felelősség).

A német jogban kártérítési kötelezettség szándékos és gondatlan magatartásból keletkezik, s nem azt vizsgáljuk, mi volt a féltől elvárható, nem a felróhatóság a lényeg, noha a kettő általában egybeesik.

A törvény külön rendelkezik egyes speciális károkozásokról:

- fokozott veszéllyel járó tevékenységgel okozott kár (autók is ilyenek)
- munkavállaló által okozott kár
- bírósági jogkörben okozott kár stb.
- állatkárok

Bizonyos esetekben a károkozó nem hozhat fel semmit a mentségére, a kárt meg kell térítenie. Ilyen lehet a **feltétlen felelősség**, illetve a fokozott felelősség (itt kimentheti magát bizonyos esetben).

Abban az esetben, ha a károkozás jogszerű volt, úgy **kártalanításról** beszélhetünk.

10. § Szerződések

A szerződés létszakaszai, fázisai

1. A szerződés létrehozása

A felek tárgyalásokat folytatnak egymással, megegyeznek a szerződés tartalmi elemeiben, esetlegesen előszerződést kötnek vagy az egyik fél felhívja a másikat, hogy tegyen ajánlatot. A szerződés az egyik fél ajánlatával és a másik fél elfogadó nyilatkozatával jön létre.

2. A teljesítéshez vezető szakasz

A fél, aki kötelezve van, hogy szolgáltatson, felkészül a teljesítésre. Előállítja a szolgáltatást (pl.: szobor, ház), megveszi a szolgáltatás tárgyát (pl.: 20 mázsa búza), a bérlendő ingatlant az átadás előtt beköltözésre alkalmas állapotba hozza.

3. A teljesítés

A teljesítés a szerződésben megállapított szolgáltatásnak a másik fél rendelkezésre bocsátása, átadása. Azaz a megvett dolog átruházása, a rábízott feladat elvégzése (pl.: képviselő valamilyen szerződés megkötésében, perbeli képviselő).

4. Esetlegesen szerződésszegés

Ha a 3. pont nem valósul meg rendeltetésszerűen, azaz a teljesítés hibás vagy nem is volt teljesítés, úgy a másik fél nem kapja meg, amit szeretett volna, amire szerződött, s így érdekében sérül, amit kompenzálni kell.

Szerződés alatt a felek kölcsönös és egybehangzó jognyilatkozata, amelyből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére. A szerződés tehát alapvetően egy kétoldalú jognyilatkozat.

A szerződés nemcsak az írásbeli, felek által aláírt nyilatkozatot jelenti, hanem kiterjed az ún. szóbeli, illetve az ún. ráutaló magatartással kötött jogügyletekre is (pl.: boltban rágógumi vétele).

A felek a szerződés megkötése és teljesítése során kötelesek egymással együttműködni, a **jóhiszeműség és tisztesség** követelményét megtartani.

*A jóhiszeműség és tisztesség német terminológiában *Treu und Glauben*, amit a hűség és bizalom kifejezéssel adnak vissza, ezt azonban így senki nem használja!*

A szerződés köthető írásban, szóban vagy ráutaló magatartással. A fél hallgatása által nem jön létre szerződés, a hallgatás nem beleegyezés.

Az is lehet, hogy az egyik szerződő fél **fogyasztó**, míg a másik **vállalkozás**. Ebben az esetben a fogyasztót bizonyos többletjogok illetik meg (elállás, szerződés megtámadása stb.).

Az **előszerződés** még nem szerződés, csupán a felek kötelezettségvállalása egy későbbi szerződéskötésre. Ennek a lényege, hogy ez köti a feleket, s ha a másik fél később alapos ok nélkül vonakodik a szerződést megkötni, úgy a bíróság erre kötelezheti.

Az előszerződés még nem szerződés, az angol jog nem ismeri az előszerződés (Vorvertrag) jogintézményét – preliminary contract. Ehhez hasonló, de vele nem azonos jogintézmény az ún. letter of intent, amely egyfajta ajánlattételre való felbívás.

A szerződés, mint említettük, kétoldalú jognyilatkozat, az egyik fél ilyen nyilatkozata az **ajánlat**, a másik fél nyilatkozata pedig az **elfogadás**. Amely az ajánlattal egybehangzónak kell legyen, azaz minden az ajánlatban foglalt feltétellel egyetértés (konszenzus) kell hogy uralkodjék. Ha a felek valamely lényeges kérdésben nem értenek egyet, úgy nincs a felek közt egyetértés (disszenzus), a szerződés nem jön létre.

Nem jön létre a szerződés, ha A ajánlatot tesz az alábbi feltételekkel: "Eladom neked a Római Jog tankönyvemet 600 Ft-ért.", B pedig azt válaszolja vissza, hogy "Megveszem 400-ért."

Az is lehet, hogy a felek a szerződés összes feltételeit, pontjait nem tárgyalják meg egyesével, hanem azok a szerződés részeivé válnak enélkül is, ilyenkor **általános szerződési feltételekről** (ászf) beszélhetünk. Általános szerződési feltétel lesz az a szerződési feltétel, amit az alkalmazója több szerződés megkötése céljából, egyoldalúan határozott meg, és amit a felek egyedileg nem tárgyaltak meg.

A feleket megilleti a **szerződéskötés szabadsága**, azonban bizonyos esetben (pl. közmuészolgáltatók) **szerződéskötési kötelezettségről** beszélhetünk.

A felek azonban nem egyezhetnek meg bármilyen szerződésben, a jog ugyanis bizonyos szerződések esetén nem engedi hogy a célzott joghatás megtörténjen, ezek az **érvénytelen szerződések**.

Ezért, ha a felek abban állapodnak meg, hogy az egyik fél meghatározott mennyiségű fűvet megvesz a másiktól valamilyen összegért, úgy ezt nem lehet követelni, s a vételár sem száll át a másik félre. Ugyan így tilos az

emberkereskedelem, vagy a kényszer alatt tett jognyilatkozat. (Vö. Mikszáth Kálmán: Különös házasság³)

Az érvénytelen szerződések vagy semmisek, vagy megtámadhatóak. **Semmis** az a szerződés, amelynek érvénytelenségéhez közérdek fűződik, súlyos hibában szenved (jogszabályba ütközik, uzsorás jellegű). **Megtámadható** a fél vagy más jogosult által az a szerződés, amely valamilyen hibában szenved, ami a félnek jogos érdekét érinti (a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közötti aránytalanságok okán).

Az érvénytelenség érinthető a szerződés egészét vagy egy részét (**részleges érvénytelenség**).

Abban az esetben, ha a szerződés **hatályos**, a szolgáltatás teljesíthető. A felek megállapodhatnak abban, hogy a szerződés egy későbbi időpontban lép hatályba.

A felek megállapodnak, hogy a lakás bérlete a következő hónap első napjával kezdődik. Így ezt megelőzően – értelemszerűen – nem követelheti a bérlő, hogy a bérbeadó engedje be az ingatlanba, hiszen a használati jog átengedése a hónap első napjával kezdődik.

A szerződés tartalmát a felek egymás irányában vállalt kötelezettségeik, s az őket megillető jogaik összessége képezi.

A felek a szerződésben rögzíthetik a teljesítés helyét, a teljesítés idejét, amely lehet egy határidő vagy egy meghatározott hatásnap is. A felek rendelkezhetnek úgy is, hogy a kötelezett más dologgal is teljesíthet. A szerződés késedelmes teljesítéséért a felek kamatot is kiköthetnek, meghatározhatják azokat a plusz kötelezettségeket, amelyeket bele kell érteni a szerződésbe (pl.: valamilyen dokumentáció, információ átadása). Rendekezhetnek a szerződéses kötelezettség ellenőrzéséről stb. Ide tartozik az alkalmazandó jog meghatározása, ha a felek között vitára kerülne sor, vagy valamely kérdésben nem rendelkeznek, ide sorolható az alkalmazandó nyelv is, ha több példány eltérő nyelveken is készült vagy a szerződés kétnyelvű. A felek azt is meghatározhatják melyik bíróság járjon el (pl.: Szegedi Járásbíróság) az ügyükben vagy hogy az ügyüket választottbíróság elé kívánják vinni bíróság helyett (pl.: Békés megyei Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Békéltető testület).

A felek **elővásárlási jogot** is kiköthetnek. Ez azt jelenti, hogy ha a tulajdonos el akarja adni a dolgot, az elővásárlási jog jogosultja másokat megelőzően veheti azt meg. Hiába jelentkezik a vevő, ha az elővásárlási jog jogosultja meg akarja venni a dolgot, neki köteles eladni azt a tulajdonos.

3 Lényegében Mikszáth is a házasságkötéshez kapcsolódóan, az akkori jognak megfelelően mutatja be azt, hogy az ún. házassági akadályok a konkrét esetben miért nem valósultak meg, s a házasság miért lesz ennek okán érvényes.

Az elővásárlási joghoz hasonló intézmény a **vételi jog** (opció, opciós jog), amellyel a vételi jog jogosultja egyoldalú nyilatkozattal megveheti a vételi jog tárgyát. Azt a tárgyat tehát, amiben a felek a vételi jogról szóló megállapodásukban megegyeztek.

Azon kérdésekben, amelyeket a felek a szerződésben nem rendelkeznek, a Polgári Törvénykönyv szabályai alkalmazandóak (ha pl. a szerződésben nincs benne, hogy hol kell átvenni a szolgáltatást, úgy ezzel nem lesz hibás a szerződés, hanem a Ptk. szerint megjelölt hely, pl.: a jogosult székhelye lesz az irányadó).

Szavatolás a szolgáltatásért, a szerződés megszilárdítása

A szavatolás szempontjából meg kell különböztetnünk a jogszavatosság, a kellékszavatosság, a jótállás és a garancia intézményét, mert jogilag eltérő intézményeket takarnak, s mint különböző természetű dolgok, eltérő lesz a jogi sorsuk is, azaz eltérő jogi megítélésben részesülnek.

A kötelezett **jogszavatosságot** vállal a szerződés tárgyaért, ami azt jelenti, hogy harmadik személynek e tárgyon nem áll fenn joga.

Lopott bicikli esetén más személynek joga (tulajdonjoga!) áll fenn e dologon. Ugyanígy lehet, hogy másnak szerzői joga áll fenn egy kutatás eredményeként létrejött művön.

A fél kellékszavatosságot is vállal a szolgáltatás tárgyaért. A **kellékszavatosság** lényege, hogy a dolog nem rendelkezik rejtett hibával. Ez törvényből fakadó kötelezettség.

*Azért csak a rejtett hibák számítanak, mert a szolgáltatás átvételekor a jogosultnak **megvizsgálási kötelezettsége** van, azaz csak akkor jogosult átvenni a szolgáltatás tárgyát, ha annak nincsen felismerhető hibája (pl.: hiányzik egy gomb az ingről vagy foltos). Rejtett hiba lehet pl a dolog rossz illesztése, egy épület statikájában levő hiányosság, hiba.*

A **jótállás** olyan önként vállalt kötelezettség, amellyel a kötelezett biztosítékot nyújt a szolgáltatott dolog hibátlanságára vonatkozóan. A jótállás lehet hosszabb idejű, vonatkozhat meghatározott tulajdonságokra (pl.: fizikai tulajdonságok). Egy többlet kötelezettségvállalást jelent a kellékszavatosságon felül.

A **garancia** egy szerződéses biztosíték, amelyet tipikusan bankok vállalnak, ezért korábbi elnevezése bankgarancia volt. A garancia egy szerződés, amelynek lényege, hogy a garantőr kötelezettséget vállal arra, hogy a garanciavállalási nyilatkozatban meghatározott feltételek szerint fizetést teljesítsen.

A **kezesség** során a kezes arra vállal kötelezettséget, hogy ha egy másik jogviszonyban a kötelezett nem teljesít, úgy a kezes fog helyette teljesíteni.

*A kezest megilleti a **sortartás kifogása**, ami azt jelenti, hogyha más előtte, tőle függetlenül kezességet vállalt, úgy megtagadhatja a teljesítést mindaddig, míg e másik kezes nem teljesített.*

A **foglaló** a másik félnek a szerződés megszilárdítása érdekében átadott pénzösszeg, amelyet az átadó fél elveszít, ha a teljesítés olyan okból hiúsul meg, amelyért felelős, azonban kétszeresen kap vissza akkor, ha a meghiúsulásért a másik fél a felelős.

A **bánatpénz** a szerződésből teljesítés nélkül való szabadulásának ára. Másként fogalmazva: a felek kiköthetik, hogy a fél anélkül mentesülhet a szerződési kötelezettségei alól, hogy teljesítsen, s ennek ellenértékeként egy meghatározott összeget állapítanak meg. A kötelezett ekkor nem szeg szerződést, ha a szolgáltatást nem vagy nem megfelelő időben nyújtja.

Abban az esetben, ha ingatlanközvetítőnél keres valaki lakást, s a vevő megtalálása után elkerülné az ingatlanközvetítő igénybevételét, s csak a vevővel kötne meg a szerződést, s az ingatlanközvetítőt nem venné igénybe, úgy bánatpénzt kell fizetnie, amiért nem vette igénybe a szolgáltatást, hanem más utat választott a szerződés megkötésére.

A **kötbér** kötelezettségvállalás pénzösszeg fizetésére azon esetre, ha a kötelezett a szerződést megszegi.

Szerződésszegés

Ha a szolgáltatás teljesítése valamilyen oknál fogva elmarad, úgy szerződésszegésről beszélünk. Ilyen lehet a kötelezett **késedelme** (nem viszi el időben a megvett dolgot), a jogosult késedelme (nem veszi át a dolgot ok nélkül). A szerződés lehetetlenülhet is, azaz a szolgáltatás teljesítése lehetetlenné válik (a Klímát festmény elég) vagy a teljesítés hibás (római jog könyvet akart venni, de jogtörténet könyvet csomagoltak be neki, vagy római jog könyvet kapott, de 4 oldal hiányzik belőle).

A szerződés megszűnése

A szerződés rendes megszűnési módja az, ha a szolgáltatást szerződésszerűen teljesítik. A szerződések lényege az, hogy azokat teljesítsék – *pacta sunt servanda*.

Az **elállás** a szerződés megkötésének időpontjára *visszamenő hatállyal* való megszüntetése egyoldalú jognyilatkozattal, ami azzal jár, hogy minden nyújtott szolgáltatást vissza kell adni.

A **felmondás** olyan egyoldalú nyilatkozat, amellyel a fél a *jövőre nézve* szünteti meg a szerződést.

Az elállás és a felmondás tehát nem azonos fogalmak, noha jóllehet hasonlóan egyoldalúak! Azonban mások a jogkövetkezményeik, mások a feltételeik.

Ha hosszabb, főszabály szerint 5 éves idő eltelt, és a jogosult nem köveleti a szolgáltatást, a teljesítést, úgy a követelés **elévült**, ami azt jelenti, hogy bírósági eljárásban nem érvényesíthető.

11. § Egyes szerződések

A feleket megilleti a jog, hogy a szerződés tartalmát szabadon alakítsák ki, s a jogszabályi keretek között bármilyen tartalmú szerződést megkössenek, vegyítsenek egyes szerződéses elemeket. A Ptk. ugyanakkor nevesít egyes, tipikusan, a kereskedelmi életben általában megvalósuló szerződéseket.

Az egyes szerződések külön szabályozásának lényege abban áll, hogy ezáltal a jogalkotó az egyes szerződésfajták vonatkozásában más-más szabályokat tekint vezérfonalnak. Ilyen lehet a felmondási, elállási esetek, a felek ellenőrzési, tájékoztatási kötelezettségei, a szerződés megszűnése, lehetetlenné válása. Ezek általában a szolgáltatás tárgyának specialitásából adódnak.

1. **Adásvétel:** dolog tulajdonjogának átruházása pénz ellenében
2. **Ajándékozás:** dolog tulajdonjogának ingyenes átruházása
3. **Csere:** dolog tulajdonjogának átruházása dolog ellenében
4. **Vállalkozási szerződés:** valamely eredmény, mű előállítása
5. **Megbízás:** valamely ügy gondos ellátása (nem kell, hogy létrejöjjön eredmény)
6. **Bérleti szerződés:** valamely dolog használatának időleges átengedése
7. **Haszonkölcsön szerződés:** valamely dolog használatának időleges ingyenes átengedése
8. **Haszonbérlet:** valamely dolog használatának, haszonsításának átengedése pénz ellenében
9. **Tartási szerződés:** gondozás, szükségletek ellátása ellenérték fejében.
10. **Biztosítási szerződés:** biztosítási esemény bekövetkezése esetén szolgáltatás nyújtása az arra jogosultnak díjfizetés ellenében.

A Ptk. bevezette az ún. **bizalmi vagyonkezelési szerződést**, amelynek alapja részben az angol *trust*, részben a német *Treuhand* volt. Ennek ellenére a fordítása a németben inkább a

trenhänderische Vermögensverwaltung kifejezés használatos. A bizalmi vagyonkezelés lényege más személy vagyonának saját tulajdonban való kezelése, más személy érdekében.

11. **Házassági** (vagyonjogi) **szerződés**: a házas felek szerződésben rendezik a házasság alatt szerzett vagyon tulajdonjoga kit, milyen arányban illet.

12. **Munkaszerződés**: Munkabér ellenében munkavégzésre vállalkozás.

12. § Öröklési jog

*"De ami az enyém, azt elviszem innét;
Add ki, bátya, tüstént, ami engem illet;
Add ki a jussomat: pénzt, paripát, fegyvert:
Azontúl - az Isten áldjon minden embert."*

(Arany János: Toldi)

Az ember halála pillanatában a vagyona mint egész száll a jogutódaira, ezt jelenti az **öröklés**.

A hagyaték, a halál pillanatában fennálló vagyon tehát tartalmazza mind a pénzbeli értékű dolgokat, jogokat, követeléseket, mind a tartozásokat is. A tartozások is öröklődnek.

Az öröklés történhet

- végintézkedéssel, illetve ha ilyen nincs,
- törvényes öröklés útján.

A végintézkedés lehet a végrendelet, az öröklési szerződés, illetve a halál esetére szóló ajándékozás.

A **végrendelet** az örökhagyó egyoldalú jognyilatkozata, amelyben rendelkezik arról, hogy vagyona (vagy akár csak annak részei) halálakor kire szálljon.

A **törvényes öröklés** az a törvényben meghatározott személyek, illetve személyek sorrendjét jelentik, amelyek az elhunyt személy rendelkezése hiányában megszerzik a vagyonát. Ilyenek a lemenő, a felmenő ági rokonok, illetve a túlélő házastárs.

Az öröklési jog tele van kultúrspecifikus elemmel, amelyek megfogalmazása is sajátosságos. Ilyen kifejezés a köteles rész, az osztályra bocsátás, az ági vagyon.

A kötelesrész (legitima portio)

➔ lásd Bluntschlinak a mellékletben írt fraktur szövegét

Az állam ún. **szükségképpen örökös**, azaz ha nincs örökös, vagy minden örökös lemondott az öröklésről, úgy a vagyon az államot illeti, vagy régiesen a vagyon visszaszáll a koronára.

Az angol jogban az államot sok tekintetben a korona testesíti meg. A korona lesz az a jogalany, amelyre vagyon száll – ez abból is ered, hogy az angol jog tulajdonjogi felfogása a mienktől eltérő (feudális csökevényi jellegű), s csak bizonyos tulajdonjoghoz hasonló rendelkezési jogot ismer el egy földterület felett, mint amilyen a freehold és a leasehold. A koronára visszaszállás lényegében az állami tulajdonszerzést jelenti.

Az öröklés által ugyan a halál pillanatában átszáll a tulajdonos az örökösökre, azonban a közjegyző az, aki a **hagyatéki eljárás** során hagyatéki leltárt állít föl, amelyben megállapításra kerül az örökhagyó vagyona (a hagyaték), illetve annak a kimondása, hogy ez kit illet.

13. § Polgári eljárási jog

A **polgári peres eljárás** olyan eljárás, mely kérelemre indul, és amelyben a bíróság és az ellenérdekű felek tevékenysége egy polgári ügyben a jogvita végleges eldöntésére irányul.

A polgári eljárásjogi törvény elnevezése a régeisen hangzó a polgári perrendtartás (rövidítve: Pp.). A büntetőjog nem követi ezt, s ott nem büntető perrendtartásról, hanem büntető eljárási jogról beszélünk. A törvény elnevezése ellenére a polgári eljárási jog elnevezés használatos.

A német jog is ismer ehhez hasonlatos konstrukciót. Ilyen a Zivilprozessordnung (ZPO), amely nem rendelet, hanem törvény. Ugyan így Insolvenzordnung (InsO), Strafprozessordnung (StPO).

A polgári perben a felek egyenjogúak. A bíróság a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van, ugyanakkor a bíróság a döntés meghozatalához a bizonyítékokat szabadon felhasználhatja, azokat mérlegeli, saját belső meggyőződése alapján értékeli, bírálja el.

A feleknek állítási és bizonyítási kötelezettsége van. A per anyagát a feleknek kell szolgáltatni, nem a bíróságnak kell megszerezni azt. Aki valamit állít, bizonyítania is kell azt.

Abban az esetben, ha a másik félt terheli a bizonyítási teher, úgy fordított bizonyításról beszélünk.

Így például jogellenes károkozás esetén a károkozónak kell bizonyítania, hogy magatartása nem volt jogellenes vagy hogy tőle nem volt elvárható, hogy a károkozást elkerülje – annak ellenére, hogy a károsult lesz az, aki a bíróság előtt kártérítést fog kérni, s így ő fogja állítani, hogy károsult.

A keresetjog azt jelenti, hogy egy személynek van valamilyen jogalapja arra, hogy a bírósághoz forduljon. A kereset az eszköze annak, hogy a fél polgári per útján az alanyi jogát érvényesítse.

Aki a per során a keresetben benyújtott alanyi jogát a másik féllel szemben érvényesíti, lesz a **felperes**.

A keresetjog tehát a korábban tárgyalt jogterületekben fellelhető, a személyt megillető valamely alanyi jog, amelynek érvényre juttatását a másik féltől kéri (pl.: adja ki a köteles részt, ne zavarja a tulajdonát, térítse meg a kárát, az újságcikkekben közölt hamis tényállításáért kérjen bocsánatot).

A keresettől eltérő fogalom a keresetlevél. A keresetlevél az az írásbeli beadvány, amely magában foglalja a keresetet, illetve a per megindításához szükséges más adatokat.

A keresetnek több fajtája van, a kereset tartalma szerint 3 féle keresetet különböztethetünk meg:

1. **Marasztalási kereset** – a kérelem arra irányul, hogy a bíróság kötelezze a másik felet (az alperest) a kötelezettsége teljesítésére.
2. **Megállapítási kereset** – annak megállapítására irányul, hogy egy jog vagy egy jogviszony fennáll vagy nem áll fenn.
3. **Jogalakítási kereset** – egy jogviszony létrehozására, módosítására vagy megszüntetésére irányul.

Az alperes a felperes keresetével szemben többféleképpen védekezhet:

- kéri a per megszüntetését valamely ok miatt (pl.: a felperes nem jogosult vele szemben keresetet előterjeszteni) – alaki ellenkérelem
- **viszontkeresettel** (nyelvtanilag helyesen viszonzkeresettel!) él, ami az alperes keresete a felperessel szemben.

A bíróság a keresetlevél megvizsgálása során

- hiánypótlásra hívhat fel
- a keresetlevelet elutasíthatja anélkül, hogy idézést bocsájtana ki (keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása)

A perindítás legfontosabb joghatása a perfüggőség. A perfüggőség azt jelenti, hogy a felek között per van folyamatban (s így azonos tényalapról, ugyanazon jog érvényesítése iránt újabb per nem indítható).

A **bizonyítás** a per eldöntéséhez szükséges tények megállapítására szolgáló cselekmények, amelynek célja a bíróság meggyőzése.

A bizonyítékok fajtái

- felek előadásai
- tanúvallomás (megjelenési, vallomástételi kötelezettség)
- szakértői vélemény
- okirat (közokirat, egyszerű magánokirat, teljes bizonyító erejű magánokirat)
- tárgyi bizonyíték

A határozatok fajtái

Ítélet – a per érdemében hozott döntés. A bíróság a keresettel, viszontkeresettel érvényesített anyagi jogi igényt bírálja el. Hatályában egyenértékű vele a fizetési meghagyás.

A fizetési meghagyás pénzkövetelés érvényesítésére irányul és pótolja a pert. Célja, hogy a jogosultnak ne kelljen bíróság előtt eljárást indítania, hanem a fizetési meghagyással tudja igazolni követelését.

Németországban a fizetési meghagyást (Mahnbescheid) bírósági eljárás keretében folytatják le (Mahnverfahren), szemben Magyarországgal, ahol az közjegyzői hatáskörbe tartozik.

Végzés – a per érdemén kívüli kérdésekben dönt.

Abban az esetben, ha valamely kár fenyeget, valamely fél méltányolható jogos érdeke megkívánja, gyors védelem szükséges, a bíróság végzéssel **ideiglenes intézkedésről** dönt. Ideiglenes intézkedésre sor kerülhet akkor is, ha per nincs folyamatban.

Az ideiglenes intézkedést az angol jog röviden injunctionnek nevezi, a német jogban az Einstweiliger Rechtsschutz és az Einstweilige Verfügung elnevezéseket használják. Abban az esetben, ha a bíróság valamely jogsértő magatartás abbahagyására szól fel, azt nevezzük Unterlassungsverpflichtungserklärungnak.

Az ítélet szerkezeti felépítése

1. Fejrész

A fejrész tartalmazza a bíróság megjelölését, a bírósági ügyszám feltüntetését, a felek és képviselőik adatait, a per tárgyának megjelölését, és a határozat elnevezését.

2. Rendelkező rész

Tartalmazza:

- a bíróság döntését a kereset és a viszontkereset vonatkozásában
- per költségről való rendelkezést (ha kéri a felek)
- végrehajthatóság elrendelését
- perorvoslati záradékot

3. Indokolás

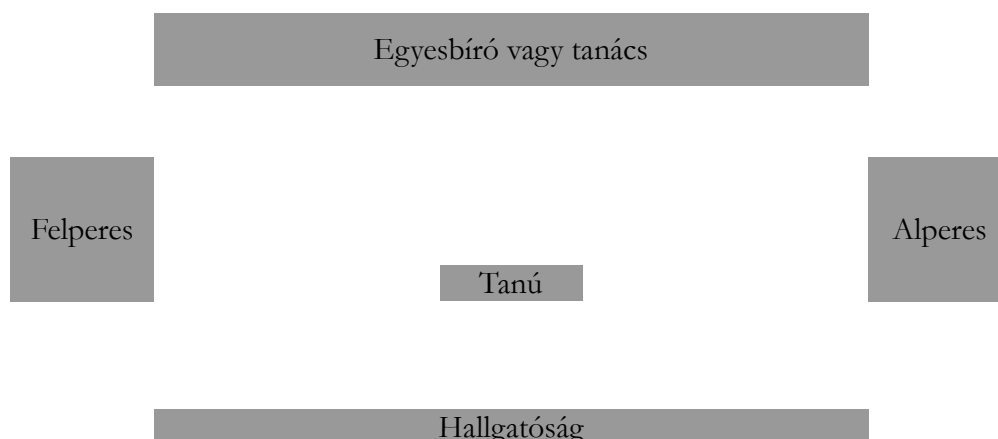
Az indokolás három részből áll:

A ténybeli indokolásból, amely megállapítja az ítélet alapjául szolgáló tényállást, a megtörtént eseményeket, amelyre a bizonyítás eredményeként jut (a bíróságnak nem kell az objektív valóságot kikutatnia, megelégedhet a valószínűség magasabb fokával).

A pertörténet a per lefolyásának legfontosabb mozzanatait.

A jogi indokolás a bíróság döntésének jogi megindokolása, jogszabályok által levezetett eredménye.

Az eljárás résztvevőinek térbeli helyzete

Az alperes a bíró szemszögéből nézve mindig a bal oldalon helyezkedik el, s így könnyű megjegyezni, ki az alperes. Az alperes ugyanis mindig a "bal-peres".

A döntést kizárólag a bíró hozza meg. Általában **egyesbíró** jár el, bizonyos esetén hármas (vagy többes) tanácsban járnak el. Vannak olyan ügyek, pl. munkaügyi perek, fiatalkorú által elkövetett bűncselekmények, amikor **ülnökök** is részt vesznek az eljárásban. Ekkor nekik is a bíróval azonos joguk van a kérdés eldöntésére.

A magyar és a német jogban nincsen **esküdtszék**. **Esküdtek**, azaz állampolgári kötelezettség alapján, valamilyen kiválasztási módszerrel felkért laikus személyek, a döntés meghozatalában nem vesznek részt.

A felek peren kívül egyezséget köthetnek, vitájukat állami bíróságok helyett választottbíróság elé vihetik vagy mediáció útján próbálhatják megoldani vitájukat.

14. § Mellékletek

Köteles rész- Fraktur szöveg

Forrás: Bluntschli, Johann Caspar: *Entwicklung der Erbfolge gegen den letzten Willen nach römischem Recht, mit bes. Rücks. auf die Novelle 115* / Von J. C. Bluntschli. Umarb. e. von der Berliner Jur. Fakultät gekrönten Preisschrift Bonn : Marcus, 1829 - X, 310 S.

— 161 —

lassen. Dieß führt uns auf die schwierige Lehre vom Pflichttheile.

§. 20.

Der Erblasser soll diesen Personen, für welche wir der Kürze wegen den Sohn nennen wollen, wenigstens einen gewissen Theil seines Vermögens hinterlassen. Er soll sie nicht ganz ausschließen dürfen, wenn dieß auch formel richtig geschehn würde. Diese Ansicht war dem alten Präteritionsrecht völlig fremd.

Wann und wodurch dieser Pflichttheil, diese *legitima portio* eingeführt wurde, darüber sind die Meinungen der Gelehrten sehr verschieden. Cujas wollte sie sogar aus jener *lex Glicia* herleiten ²²¹). Andere suchen ihren Ursprung in einem Edict des Kaisers Marcus, welche aber die Erwähnung des Pflichttheils bei Plinius hinlänglich wiederlegt ²²). Schon mehr Anhänger dürfte die Meinung finden, sie stamme aus der *lex Falcidia* her, welche auch Hugo wenigstens nicht verwirft. Andere endlich behaupten, sie sei durch die Juristen

221) *Observ. XIV. 14. vgl. mit III. 8.* Siehe oben S. 140. Not. 186.

22) *Plin. Epist. V. 1. Vgl. Cujac. ad Pauli R. S. III. 8. §. 3. Pancirol. in Jurispr. Rom. et Att. tom. II, p. 983.*

Minta – Ítélet szerkezeti felépítése

Fővárosi Ítéltábla
1.Pf.20.780/2015/6/II.

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Vitál István ügyvéd által képviselt felperes neve(felperes címe) felperesnek, a dr. Horváth Zoltán Levente ügyvéd által képviselt alperes neve(alperes címe) alperes ellen személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 2015. május 14. napján meghozott 21.P.20.614/2014/18. számú ítélete ellen az alperes részéről 19. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés, a felperes részéről Pf.3. sorszám alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja.

Az alperes a felperes magánélethez való jogát sértette meg annak állításával, hogy a felperes és családja nagyon rossz körülmények között laktak, nagyon szegények voltak; az alperes vitte mindenhová magával a lányokat.... reggelente összegyűjtötte őket, mentek a kis **T-vel**, vitte őket az uszodába, vette nekik a kaját; ha nyaralni mentek, akkor vitte őket is.

A felperes elhunyt férjének értelmi képességét minősítő kijelentésével az alperes megsértette a felperes kegyeleti jogát.

Az alperes elégtételadásként az első- és másodfokú ítéletek rendelkező részének a személyiségi jogsértéseket megállapító részeinek a megjelölt rendezvényeken történő nyilvános felolvasására köteles a felperes nevének feltüntetésével.

A felperesnek fizetendő nemvagyonai kártérítést 600.000 (Hatszázezer) forintra, a perköltséget 38.100 (Harmincnyolcezer-száz) forintra felemeli.

Az elsőfokú ítélet egyéb rendelkezéseit helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 19.050 (Tizenkilencezer-ötven) forint másodfokú perköltséget, és térítsen meg az államnak a Nemzeti Adó- és Vámhivatal külön felhívására 8.000 (Nyolcezer) forint csatlakozó fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes a 2013. június 2-i és a 2013. június 14-16. közötti hétvégi szemináriumon tartott előadása során elmondottakkal megsértette a magánélethez, a becsülethez, a jóhírnév védelméhez, a képmáshoz fűződő személyiségi jogát, továbbá elhunyt házastársa kegyeleti jogát. Az előadásokon engedélye nélkül használta fel fényképét, melyen az alperessel együtt láthatók.[...]A jogsértés megállapítása

mellett a felperes kérte az alperes további jogsértéstől való eltiltását. Ezen túlmenően kérte, hogy a bíróság kötelezze arra, hogy megfelelő elégtételadásként az egymást követő **A.** és a **N.** által szervezett rendezvényen, az üzletépítő szeminárium teljes hallgatósága előtt nyilvánosan szóban ismertesse a következő közleményt:

„alperes neve kijelentem, hogy 2013. 06.02-án, illetve 2013. 06.14-16-án a **N.** szemináriumán hozzájárulása és engedélye nélkül használtam fel előadásomhoz felperes neve, volt kolléganőm képmását. [...]"

A jogsértésekre tekintettel a bíróság kötelezze az alperest 1.000.000 forint nem vagyoni kár megtérítésére.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, álláspontja szerint, az jogalapjában ésösszepszerűségében is alaptalan. Kész bocsánatot kérni a felperestől, de más objektív és szubjektív jogkövetkezmény alkalmazását ellenezte. Vitatta, hogy jogsértést követett el.[...]

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes a 2013. június 2-án és 2013. június 14-16. napján tartott két **A.**-előadáson

„- azzal a magatartásával, hogy a felperesről készült fényképet a felperes engedélye nélkül használta fel, megsértette a felperes képmáshoz való személyiségi jogát;[...]

A jóhírnévhez és a becsülethez való jog megsértése tekintetében, az elsőfokú bíróság ítéletéből nem tűnik ki egyértelműen, hogy az elsőfokú bíróság ezek megsértését milyen magatartásra alapította, a két kategória helyenként összemosódott. [...]

A fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés részben alapos.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes megsértette a felperes személyhez fűződő jogát azzal, hogy képmását engedély nélkül nagy nyilvánosság előtt, előadásán kivetítve felhasználta. A Ptk. 80. § (2) bekezdése szerint, képmás nyilvánosságra hozatalához a nyilvános közszereplés kivételével az érintett személy hozzájárulása szükséges. Az alperes részéről bizonyítatlan állítás, miszerint a felperes hálózati tagként hozzájárult ahhoz, hogy róla a hivatalos eseményeken fényképfelvételek készüljenek és azok később felhasználásra kerüljenek, melyet nem vont vissza, ezért jogosult volt fényképét felhasználni. A jogsértés tekintetében nincs jelentősége annak, hogy a felvételt hány percig lehetett látni és a kép hány évvel ezelőtt készült, mert a személyiségi jog megsértése önmagában a fénykép nyilvánosságra hozatalával megvalósult. Alaptalanul hivatkozott az alperes arra is, hogy a kép alapján a felperes nem beazonosítható, amit önmagában cáfol az, hogy az előadáson jelen nem lévő felperes értesült fényképe felhasználásáról, melyből következően őt felismerték és azonosították. Az alperesi állásponttal szemben, jogsértése megítélése szempontjából az előadásáról készült „kalóz" felvétel jelentőséggel nem bír, az csak rögzítette a történeteket.

Budapest, 2015. december 3.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.
a tanács elnöke

dr. Hegedűs Mária s.k.
előadó bíró

Véghné dr. Szabó Zsuzsanna s.k.
bíró

A kiadmány hitelélül:
Utasi Ferencné írnok

Ellenőrző kérdések

1. Mi a magánjog célja?
2. Milyen jellegűek a magánjogi viszonyok?
3. Milyen könyvekből áll a Ptk?
4. Mi a különbség a jogképesség és a cselekvőképesség között?
5. Cselekvőképese-e egy kft?
6. Soroljon fel 3 személyiségi jogot!
7. Mi az ingatlan fogalma? Ingatlan lesz-e a ház?
8. Milyen jogcímen lehet tulajdonjogot szerezni?
9. Milyen szellemi alkotásokat ismer, mi a közös ezekben?
10. Mi a kötelelem?
11. Mi a kártérítési felelősség?
12. Mitől más a kártalanítás, mint a kártérítés?
13. Mi a különbség a felróhatóság és a vétkesség között?
14. Mely két jognyilatkozat szükséges a szerződés létrejöttéhez?
15. Milyen körülményeket határozhatnak meg a felek a szerződésben? Mi képezi a szerződés tartalmát?
16. Mi a különbség a kellékszavatosság és a jótállás között?
17. Miért lesz a bánatpénz más, mint a foglaló?
18. Ha elállok a szerződéstől az ugyan az, mintha felmondanám? Miért?
19. Miért nevesít a Ptk. szerződéseket? Soroljon fel 4-et!
20. Mi az öröklés?
21. Milyen jogcímen lehet örökölni?
22. Milyen fajtájú kereseteket ismer?
23. Milyen bizonyítékokat ismer?
24. Mire jó a fizetési meghagyás?
25. Hány esküdt jár el a bírósági eljárásban?

Szószedet

MAGYAR	NÉMET	ANGOL
általános rész	Allgemeiner Teil	general part
magánjog	Privatrecht	private law, (!) civil law
törvénykönyv, kódex	Gesetzbuch, Kodex	Code
polgári törvénykönyv, Ptk.	Bürgerliches Gesetzbuch	Civil Code
Az ember mint jogalany	Der Mensch als Rechtssubjekt	The human as subject of law
A jogi személyek	Juristische Personen	Juristic persons
Családjog	Familienrecht	family law
Dologi jog	Sachenrecht	law of things
Kötelmi jog	Schuldrecht	law of obligations
Öröklési jog	Erbrecht	law of inheritance
alanyi jog	Subjektives Recht, Anspruchsgrundlage	right
abszolút jog	absolutes Recht	absolute right
relatív jog	relatives recht	relative right
jogkövetkezmény	Rechtsfolge	remedy
nemzetközi magánjog	Internationales Privatrecht, IPR	international private law
személyek joga	Personenrecht (CH)	persons
jogképesség	Rechtsfähigkeit	legal capacity
természetes személy	Natürliche Person	natural person
jogi személy	Juristische Person	juristic person
vélelem	Vermutung	presumption
cselekvőképesség	Geschäftsfähigkeit	capacity (to contract)
jognyilatkozat	Willenserklärung	declaration of intention
nagykorú	Volljährig	person of legal age, major
korlátozott cselekvőképesség	beschränkte Geschäftsfähigkeit	limited capacity (to contract)
kiskorú	Minderjährigkeit	minor
törvényes képviselő	Gesetzliche Vertreter	legal representant
cselekvőképtelen	Geschäftsunfähig	lack of capacity, incapacity
személyiségi jog	Persönlichkeitsrecht, (!) Allgemeines Persönlichkeitsrecht	(!) privacy, personality right
személyiségi jogok	Persönlichkeitsrechte	(!) aspects of personality
magánélet	Privatleben	(!) privacy
becsület	Ehre	(!) defamation
jóhírnév	Ehre	---
képmáshoz való jog	Das Recht am eigenen Bildnis	right to one's likeness
kegyeleti jog	Pietät, (!) postmortales Persönlichkeitsrecht	---
közérdek	ordre public, öffentliche Ordnung	public policy
hozzájárulás	Einwilligung	Approval, (!) consent
jogos érdek	rechtliche Interesse	legal interest
(érdek)mérlegelés	(Interessen)abwägung	balancing of interests
nevesített személyiségi jogok	Fallgruppen, (!) besondere Persönlichkeitsrechte	personality rights

közéleti szereplő	(!) Person der Zeitgeschichte	(!) famous person, well-known public figure
tényállítás	Tatsachenbehauptung	allegation of facts
házasság	Ehe	marriage
örökbefogadás	Annahme an Kindes statt	adoption
hivatalos név	(!) der bürgerliche Name	official name
felvett név	Pseudonym	pseudonym
bitorlás	Anmaßung	(!) infringement, misappropriation
jellegbitorlás	---	tort of passing off
védjegybitorlás	Markenverletzung	---
névbitorlás	Namensanmaßung	---
jogkövetkezmények	Rechtsfolgen	remedy
megállapítás	Feststellung	declaration
abbahagyás	Unterlassung	negative covenant
kártérítés	Schadensersatz	damages, claim for damages
sérelemdíj	Schmerzensgeld	compensation for pain and suffering, non-pecuniary damage, intangible damage, non-physical damage
dolog	Sache	thing
részvény	Aktie	share, stock (US)
értékpapír	Wertpapier	securities
ingatlan	Immobilie; unbewegliche Sache	real estate
ingó	bewegliche Sache, Fahrnis (CH)	personal property
tartozék	Zubehör	appurtenances
birtok	Besitz, Gewahrsam (CH)	possession
tulajdon(jog)	Eigentum	ownership, title, freehold, proprietary interest
Ingatlan-nyilvántartás, telekkönyv	Grundbuch	land register / registry
közös tulajdon	(!) Gesamthandseigentum, (!) Miteigentum nach Bruchteilen	Co-ownership, (!) joint tenancy, (!) tenancy in common
kézizálog	Pfandrecht	pledge of moveables
jelzálog	(!) Hypothek, (!) Grundschuld	mortgage
fidúcia	(!) Sicherungsübereignung	--- (!) to transfer title to secure a right
szellemi alkotások	(!) Immaterialgüter	intellectual property
szerzői jog	Urheberrecht	copyright law
iparjogvédelem	Gewerblicher Rechtsschutz	industrial property rights
szabadalom	Patent(recht)	patent
használati minta	Gebrauchsmuster	utility model / patent
védjegy	Marke	trademark
földrajzi árujelző	Geografische Herkunftsangabe	geographical sign
kötelem	Schuldverhältnis	obligation
szolgáltatás	Leistung	performance
teljesítés	Erfüllung, Leistung	Specific performance
szerződés	Vertrag	contract
jogellenes károkozás	Deliktsrecht	unlawful acts, (!) tort

megbízás nélküli ügyvitel	Geschäftsführung ohne Auftrag, GoA	negotium gestio
felelősség szerződéses tárgyalásokért	Verschulden bei Vertragshandlungen	culpa in contrahendo
jogellenes	rechtswidrig	unlawful
kár	Schaden	(economic) damages
kártérítés	Schadensersatz, Ersatz materieller Schaden	Claim for damages, tort action
kártalanítás	Entschädigung	redress, compensation
szándékosság	Vorsatz	intention
gondatlanság	Fahrlässigkeit	negligence
felróhatóság	(!) Verschulden	(!) fault
előszerződés	Vorvertrag	preliminary contract
ajánlattételre felhívás	Invitatio ad offerendum	invitatio ad offerendum
ajánlat	Angebot	offer
elfogadás	Annahme	acceptance
általános szerződési feltétel	Allgemeine Geschäftsbedingungen, ABG	GTC law
érvénytelenség	Unwirksamkeit	null and void
semmis	Nichtig	void, invalid
megtámadható	Anfechtbar	challenge, avoidance
jogszabályba ütközik	Rechtswidrig	legal ban
teljesítés helye	Erfüllungsort	place of performance
határidő	Frist	time limit
jogszavatosság	(!) Haftung für Rechtsmangel	defect in title, defective title
kellékszavatosság	(!) Haftung für Sachmangel	defect in quality
jótállás	(!) Gewährleistung	(!) representation, (!) warranty
garancia	Garantie	garantee, warranty
kezesség	Bürgschaft	suretyship
sortartás kifogása	Einreder der Vorausklage	---
felmondás	Kündigung	termination upon/ by notice, notice to terminate
egyres szerződések	Einzelne Verträge	various types of contracts
adásvétel	Kauf	Sale, purchase contract
ajándékozás	Schenkung	donation
csere	Tausch	exchange, barter, swap
vállalkozási szerződés	Werkvertrag	Contract for work, contract to produce work
megbízás	Dienstvertrag, Auftrag	Contract for service, service contract
bérlet	Mietvertrag	Ordinary lease, tenancy contract
haszonkölcsön	Leihvertrag	loan for use; gratuitous loan for use
haszonbérlet	Pachtvertrag	usufructuary lease
biztosítási szerződés	Versicherungsvertrag	contract of insurance
bizalmi vagyonkezelés	(!) treuhänderische Vermögensverwaltung	(!) trust

öröklési jog	Erbrecht	law of inheritance
jogutódlás	Rechtsfolge	succession
végrendelet	Testament	will
törvényes öröklés	Erbfolge	Order of Succession
kötelesrész	Prpflichtteil	compulsory portion
polgári eljárási jog	Zivilprozessrecht	civil procedure law
kérelemre (indul)	auf Antrag (einleiten)	to file a motion, to petition
polgári ügy	Zivilklage	civil lawsuit, civil action
jogvita	Rechtsstreit	legal dispute, litigious proceedings
polgári perrendtartás	Zivilprozessordnung	rules of civil procedure, Code of Civil Procedure
bizonyítékok szabad mérlegelése	freie Beweiswürdigung	free evaluation of evidence
kereset	Klage(schrift)	claim, compliant (US), statement of claims (UK), legal action, suit
marasztalási kereset	Leistungsklage	action for specific performance
megállapítási kereset	Feststellungsklage	action for declaratory judgement
jogalakítási kereset	Gestaltungsklage	action for change of a legal right o status
viszontkereset	Widerklage	counterclaim, cross-action
bizonyított	durch Beweis belegt	to have evidentiary support
bizonyíték	Beweis	evidence, proof
fél előadása	Parteivernehmung	party examination
tanú	Zeuge	witness
szakértő	Sachverständiger	expert
okirat	Urkunde	documentary evidence
tárgyi bizonyíték	(!) Augenschein	inspection
ítélet	Urteil	judgement
végzés	Beschluß	(!) official/formal decision, (!) order
fizetési meghagyás	Mahnbescheid	payment order
határozat	Entscheidung, Entscheide (CH)	decision
indokolás	Entscheidungsgründe, Begründung	reasons
perköltség	Gerichtskosten (Kostenentscheidung)	costs
végrehajthatóság	Vollstreckbarkeit	enforcement
ügyszám	Aktenzeichen, Geschäftszahl	number of decision
pertárgyérték	Streitwert	amount at issue, value of claim
osztályos kereset	Sammelklage	class action